

ייצוג הזמן ברומן הגרמני של המאה ה-20

Representation of Time in German Novel of the 20th Century

מרצה: ד"ר יוליה מטבייב

matveev.julia@gmail.com

טל' (פנימי) 2275 \ (חיצוני) 8240275

הסמינר יתמקד בתפיסות שונות של הזמן (זמן-חיים אינדיווידואלי, זמן היסטורי, זמן מציאותי וזמן דמיוני) ובייצוגם ברומנים מאת תומאס מאן, גינטר גרס, ו.ג. זבאלד וסופרים גרמנים אחרים. נעסוק גם בכתבים תיאורטיים הדנים בתפיסת הזמן וייצוגו בספרות. במרכז הדיון יעמדו התזות של וולטר בנימין "על מושג ההיסטוריה", מיכאל בכטין "צורות הזמן והכרונוטופ ברומן" ופול ריקר "זמן ונרטיב".

I יצירות שנקרא:

1. תומס מאן, הר הקסמים (1924) \ מגרמנית: מרדכי אבי-שאול, הדפסה שבע עשרה 2009, הוצאת ספרית פועלים, המועצה הציבורית לתרבות ולאמנות, המפעל לתרגום ספרי מופת.
 - כרך ראשון: "כניסה" (ע' 6-13).
 - פרק שני: "אצל הטינאפלים" (ע' 32-40).
 - פרק שלישי: "חריפות המוח" ו"מלה יתירה" (ע' 68-82), "השטן מציע הצעות שאין בהן כבוד" (ע' 84-95).
 - פרק רביעי: "מיקח נחוץ" (ע' 96-108).
 - פרק חמישי: "מרק-הנצח ובהירות פתע" (ע' 185-206), "חופש" (ע' 222-228), "אנציקלופדיה" (ע' 238-254), "ליל ולפורגים" (ע' 324-346).
 - כרך שני: "תמורות" (ע' 5-47), "שלג" (ע' 129-158), "טיול על שפת-הים" (ע' 201-207).
2. אלפרד דובלין, ברלין אלכסנדרפלאץ (1929) \ תרגום מגרמנית ואחרית דבר ניצה בן-ארי, [תל אביב]: הקיבוץ המאוחד, תשמ"ז 1987.
 - ספר שני (ע' 39-85)
 - ספר חמישי (ע' 137-179)
 - ספר שביעי (ע' 257-299)
 - ספר תשיעי (ע' 351-385)
3. רוברט מוסיל, האיש בלא תכונות (1930-1943) \ תרגום מגרמנית והקדמה: אברהם כרמל, תל אביב: שוקן 1988-1991.
 - כרך א. חלק ראשון "מעין מבוא": § 1 "פרק שלמרבה הפלא אינו מגלה דבר" (ע' 23-24), § 4 "אם יש חוש-מציאות – מן הדין שיהא גם חוש-אפשרות" (ע' 28-29), § 8 "קקניה" (ע' 39-43), § 10-11 "הניסין השני – ניצנים למוסר של האיש בלא תכונות" ו"הניסין החשוב ביותר" (ע' 44-48), § 15-16 "הפיכה רוינית" ו"מחלת-זמן מסתורית" (ע' 58-62).
 - כרך א. חלק שני "שְׁכֻמוֹתוֹ יִקְרָה": § 34 "קֶרֶן חֲמָה וְכִתְלִים שֶׁנִּתְקַרְרוּ" (ע' 117-120), § 43 "פגישה ראשונה של אולריך עם האיש הגדול" (ע' 152-155), § 45 "פגישה דוממת בין שתי פסגות הרים" (ע' 159-161), § 62 "גם כדור-הארץ, ואולריך בפרט, סוגדים לאוטופיה של האסייזם" (ע' 210-218), § 83-84 "שְׁכֻמוֹתוֹ יִקְרָה או – על שום מה אין ממציאים היסטוריה?" ו"טענה שגם החיים הרגילים טבעם אוטופי" (ע' 296-305), § 89 "צריך ללכת עם הזמן" (ע' 329-334), § 98-99 "על מדינה שאבדה בשל ליקוי-לשון" ו"על הדמיון שבין שתי תקופות" (ע' 364-374).
4. מקס פריש, הומו פבר (1957) \ מגרמנית עדנה קורנפלד. מרחביה: ספרית פועלים, 1968.
 - פרק ראשון: "תחנה ראשונה" (ע' 7-173).

5. גינטר גראס, תוף הפח (1959) \ מגרמנית: חיים איזק; תל-אביב : זמורה, ביתן, 1996.
- ספר ראשון, פרקים: "החצאית הרחבה" (ע' 20-11), "תחת הרפסודה" (ע' 31-20), "הפרפר והנורה" (ע' 41-31), "אלבום התצלומים" (ע' 52-42), "לוח השעות" (ע' 72-63).
- ספר שלישי, פרק: "במרתף הבצל" (ע' 479-465).
6. פטר וייס, פרידה מן ההורים (1961) \ מגרמנית: אילנה המרמן; תל-אביב, עם עובד, 1987.
7. תומס ברנהרד, הטובע (1983) \ מגרמנית: רחל בר-חיים; תל אביב : בבל, תשס"ו 2006.
8. ו.ג. זבאלד, אוסטרליץ (2001) \ מגרמנית: יונתן ניראד; ירושלים, כתר 2005.

II ספרי עיון שנקרא:

- מיכאל בכטין, צורות הזמן והכרונוטופ ברומן: מסה על פואטיקה היסטורית, אור יהודה: דביר 2007.
- פרק ג. צורות עתיקות של ביוגרפיה ואוטוביוגרפיה (ע' 57-73)
- פרק ד. בעיית ההיפוך ההיסטורי והכרונוטופ הפולקלורי (ע' 77-73)
- וולטר בנימין, על מושג ההיסטוריה \ מבחר כתבים ב', כך ב': הרהורים, הוצאת הקיבוץ המאוחד 1999, ע' 318-309.
- פול ריקר, זמן ונרטיב, תל-אביב : נמרוד 2006-2007.
- כרך 1. העלילה והזמן ההיסטורי (פרק I, § 3, על המימזיס המשולש)
- כרך 2. הקונפיגורציה בנרטיב הבדיוני, פרק 4 "הר הקסמים" (ע' 167-146)
- כרך 3. הזמן המסופר, חלק שני, § 5 "שיזור ההיסטוריה והפיקציה" (ע' 209-197)

III חובות הקורס: נוכחות, קריאה, עבודה בתום הקורס

IV ביבליוגרפיה:

תיאוריה:

- גבריאל צורן, טקסט, עולם, מרחב: דרכי ארגונו של המרחב בטקסט הסיפורי. תל-אביב : הקיבוץ המאוחד 1997. (פרק שישי, § 6.1 שדה הראייה וה"עכשיו" של הטקסט, ע' 260-257)
- שלומית רמון-קינן, הפואטיקה של הסיפורת בימינו, ספרית פועלים, הוצאת הקיבוץ הארצי השומר הצעיר, בני ברק 2008. (פרק ד. "הטקסט: זמן", ע' 60-47)
- Gerard Genette, *Narrative Discourse*, Ithaca, N.Y.: Cornell University Press, 1980.
- Gerard Genette, *Narrative Discourse Revisited*, Ithaca, N.Y.: Cornell University Press, 1983.
- Shlomith Rimmon-Kenan, *Narrative Fiction*, London: Routledge 2003 (Chapter "Text: time", pp. 43-58).
- Meir Sternberg, *Expositional Modes and Temporal Ordering in Fiction*, Baltimore : The Johns Hopkins University Press 1978.
- Meir Sternberg, *Telling Time (I): Chronology and Narrative Theory \ Poetics Today*, 11.4. (1990).
- Meir Sternberg, *Telling Time (II): Chronology, Theleology, Narrativity \ Poetics Today*, 13.3. (1992).

על המחברים ויצירותיהם:

(1)

- Henry Caraway Hatfield, *From The Magic Mountain: Mann's Later Masterpieces*, Ithaca: Cornell University Press 1979.

- Ronald Duncan Miller, *The Two Faces of Hermes: A Study of Thomas Mann's Novel "The Magic Mountain"*, Harrogate: The Duchy Press, 1962.
- Martin Travers, *Thomas Mann*, New York: St. Martin's Press, 1992.
- Hans Rudolf Valet, *Thomas Mann's The Magic Mountain: A Casebook*, New York: Oxford University Press, 2008.
- Hermann John Weingand, *Thomas Mann's Novel „Der Zauberberg“: A Study*, New York : AMS Press, 1971.

(2)

- Roland Albert Dollinger, *A Companion to the Works of Alfred Doblin*, Rochester, NY: Camden House, 2004.
- David B. Dollenmayer, *The Berlin Novels of Alfred Doblin: Wadzek's Battle with the Steam Turbine, Berlin Alexanderplatz, Men Without Mercy, and November 1918*, Berkeley : University of California Press, 1988.
- James Arthur Quitslund, *A Critical Study of Berlin Alexanderplatz*, Thesis (Ph.D.)--University of Oxford, 1972.
- Wolfgang Kort, *Alfred Doblin*, New York : Twayne Publishers, 1974.

(3)

- Stefan Jonsson, *Subject Without Nation: Robert Musil and the History of Modern Identity*, Durham, NC: Duke University Press, 2000.
- Deborah Noone Garrett, *The Novel and Personal Experience: The Relationship as Revealed in Robert Musil's Novel "The Man Without Qualities"*, Thesis (Ph.D.)--University of Sussex, 1976.
- Philip Payne, *Robert Musil's "The Man Without Qualities": A Critical Study*, Cambridge England: Cambridge University Press, 1988.
- Burton Pike, *Robert Musil: An Introduction to His Work*, Port Washington, N.Y. : Kennikat Press, 1972.
- Thomas Sebastian, *The Intersection of Science and Literature in Musil's "The Man Without Qualities"*, Rochester, N.Y.: Camden House, 2005.

(4)

- דנה לשם-עזרא, מאכס פריש - הומו פאבר, תל אביב : אור-עם 1987.
- M.J.L. Pulham, *A Critical Study of Five Novels by Max Frisch*, Thesis (Ph.D.)--Oxford University, 1975.

(5)

- Richard H. Lawson, *Guenter Grass*, New York: F. Ungar Pub. Co 1985.
- Thomas Noel, *The Narrative Works of Guenter Grass: A Critical Interpretation*, Amsterdam : Benjamins 1982.
- John Reddick, *The 'Danzig trilogy' of Gunter Grass: A Study of the Tin Drum, Cat and Mouse and Dog Years*, New York : Harcourt Brace Jovanovich 1975.
- Monika Shafi, *Approaches to Teaching Grass's "The Tin Drum"*, New York : The Modern Language Association of America, 2008.

(6)

- Jost Hermand and Marc Silberman (ed.), *Rethinking Peter Weiss*, New York: P. Lang, 2000.

(7)

- Martin Klebes, *Wittgenstein's novels*, New York: Routledge 2006.
- Thomas J. Cousineau, *Three-part Inventions: The Novels of Thomas Bernhard*, Newark: University of Delaware Press, 2008.

(8)

- מיכל בן-חורין, היסטוריית הטבע של ההרס: ו' ג' זבאלד: בין ספרות להיסטוריה, ירושלים : פורום אירופה באוניברסיטה העברית, המרכז ללימודים גרמניים, 2009.
- Scott Denham, Mark McCulloh (ed.), *W.G. Sebald: History, Memory, Trauma*, Berlin: W. de Gruyter, 2006.
- Martin Klebes, *Wittgenstein's novels*, New York: Routledge 2006.